

Kerimäen Pulkiset

Koonnut Sirkka Rautavirta

Olavinlinna on seisonut mustassa virrassaan 510 vuotta. Sen rakennustyöt aloitti Erik Akselinpoika Tott 1475 ja komensi linnaa rakentamaan talonpoikia Hämeestä ja Uudeltamaalta (Kerimäen historia I). Sitä ympäröivään silloiseen Juvan suurpitäjään, nykyisen Savonlinnan seuduille, oli jo silloin asettunut vakinaista asutusta. Sitä ei tiedetä, milloin Pulkiset linnan lähistölle saapuivat, eikä sitä, mistä suunnasta. Olivatko tulleet Jääsken kautta Karjalan kannakselta niin kuin jotkut historioitsijat esittävät vaiko Hämeestä linnan rakennustöihin komennettuina. Olihan Hollolan historian mukaan jo vuonna 1459 Hollolan käräjillä Olli Pulcki osapuolena rajariidassa ja 1481 mainitaan Hollolan historiassa Pulkkilan kylä Asikkalassa Päijänteen rannalla, josta vieläkin muistuttaa kaunis Pulkkilanharju. Jos Pulkiset olivat hämäläisiä linnanrakentajia, oli luonnollista, että heille osoitettiin asuinpaikat ja kaskimaat mahdollisimman läheltä linnaa Kyrönvirran toiselta puolelta, jossa asutusta ei ehkä ennestään vielä paljon ollut.

Nimestä Pulkkinen on aikojen kuluessa ja eri yhteyksissä käytetty muotoja Pulcki, Pulckin, Pulkin, Pulckin kulloisenkin kirjurin kielikorvan mukaan. Nimistöntutkijoiden mielestä nimen pohjana ei ole karjalainen nimi eikä sana vaan pikemminkin se muistuttaa saksalaista kirjoitustapaa Phulckila nimestä Fulckila.

Noin vuonna 1510 Sääminki itsenäistyi Juvan suurpitäjästä omaksi hallintokunnakseen, johon kuuluivat myös pääosin nykyiset Kerimäki, Puumala ja Sulkava.

Kun kuningas Kustaa Vaasa uudisti veronkannon ja laaditutti ensimmäiset maakirjat, mainittiin Säämingin pitäjän Haapalan neljänneskunnan 1:ssä kymmeneksessä (Kerimäen Pulkkilan kylässä nykyisessä Savonlinnan Nojanmaassa) vuonna 1541 3 maataviljelevää Pulkkista, Heikki, Matti ja Olli. Heidän kotitalonsa, Niittyahonmäki ja kotipeltonsa sijaitsivat nykyisessä Nojanmaassa ja muodostivat myöhemmin Pulkkila-nimisen kylän. Lisäksi heillä oli kaskimaita Sorvajärven ja Särkijärven ympärillä ja ympäri Kerimäen saarentoa aina Ikoinniemelle saakka. Kaukaisimmat kaskimaat sijaitsivat Rantasalmen Joutsenmäessä ja Puruveden äärellä Kauonniemessä.

Heikki ja Matti Pulkkinen vastasivat heille yhteisesti määrätystä 5 veronahkan maaverosta ja Olli, jonka talouteen kuului toinenkin asekuntonen mies, yksin 6 veronahasta. Yhteen veronahkaan luettiin niin paljon maata, mihin voitiin vuorovuosin kylvää 3 puntaa viljaa: ruista, ohraa ja kauraa, 1 punta (noin 6 hehtolitraa) kutakin. Vero maksettiin yhtä veronahkaa kohden määrättyissä maan, metsän ja veden antimissa.

Olli Pulkkinen mainitaan maakirjassa isäntänä talossaan vuoteen 1553, jonka jälkeen isännäksi vaihtuu Paavali Pulkkinen, ehkä Ollin poika tai veli. Hänen aikanaan käytiin Kustaa Vaasan Venäjän sota 1555-57, jossa tuhoutui Haapalan neljänneskunnassa, nykyisessä Kerimäessä yli 50 taloa. Pulkkila, joka sijaitsi lähellä linnaa, sinne johtavan tien varrella, joutui ehkä pahiten kärsimään vihollisen aiheuttamasta hävityksestä. Sodan vielä kestäessä Paavali Pulkkinen muutti perheineen Ritosaareen, joka sijaitsi Kerimäen saarenon eteläpuolella Säämingin neljänneskunnassa. Entinen asuinpaikka Nojanmaassa jäi joksikin aikaa autioksi, kunnes Yrjö Ollinpoika Pulkkinen asutti sen uudelleen.

Linnan rakennustyöt ja huolto aiheuttivat koko lähiseudulle raskaita lisäveroja ja päivätöitä, sitä enemmän, mitä lähempänä linnaa sattui asumaan. Toisaalta linnan läheisyys antoi Pulkkisille myös suojaa vihollisuuksien aikana ja töitä rauhan aikana. Heitä mainitaankin linnan palkkalistoilla kuten muurari Olli Heikinpoika Pulkkinen 1607-15, räätäli Matti Pulkkinen samoihin aikoihin, renkinä Pekka Maunonpoika Pulkkinen, nihtenä eli linnan varusväkeen kuuluvina Paavo 1617, Mauno ja Hannes Pulkkinen 1618 ja Olli Pulkkinen 1617-23, jonka nimi muuttuu palkkaluettelossa 1623 Olli Snickareksi.

Tämä Olli saattaisi olla Linnassa muurarina toimineen Olli Heikinpoika Pulkkisen poika, joka pienestä pitäen joutui tekemisiin ruotsinkielisen linnanväen kanssa ja oppi ruotsin kielen. Olli Ollinpoika Snickare toimi linnan alivoutina ja Kerimäen nimismiehenä. Hän hankki nimiinsä toisten Pulkkisten autoiksi jättämät maat Pulkkilassa ja yhdisti ne Nojanmaan kartanoksi, jonka pihassa on muistokivi kartanon omistajista, Pulkkiset ensimmäisinä. Paitsi linnassa, Pulkkiset toimivat myös kruunun luottamustehtävissä kuten lautamiehinä käräjillä ja erilaisissa lautakunnissa, joihin yleensä valittiin pitäjän vakavaraisimpia isäntiä.

Ritosaaren Pulkkiset

Paavali Pulkkisella oli Ritosaarella jo heti ensimmäisenä verovuonna 1558 hallussaan 7 veromarkan maat, joihin kuului kotikontu Mäkrämäki ja Niiniaho Ritosaarella, Matinlahden maa Kosolan saarella Utrasveden rannalla, aho Vahersalossa ja Mertajärven maata entisistä suvun omistuksista Pulkkilassa. Lisäksi hän oli saanut linnanpäällikkö Gödick Fincken suostumuksella eräomistukseensa maata Turkinlahdesta Kosolan saarella ja Kotasaarenlahdesta. Talossa oli 2 lehmää ja vuotuinen kylvö käsitti 3 pannaia ohraa. Vero tuli maksaa veden viljassa, joksi oli määrätty 2 leiviskää haukia. Paavalin perheeseen kuului jo vuonna 1562 3 asekuntoista miestä, isännän itsensä lisäksi pojat Pekka ja Antti ja varallisuus karttui vuosi vuodelta.

Vuonna 1571, kun ylimääräistä hopeaveroa varten luetteloiitiin kansalaisten omaisuus, Paavali Pulkkinen kuului varakkaimpiin talonpoikiin Säamingissä. Hän omisti 1½ leiviskää kuparia, 4 lehmää, 2 2-vuotiasta nautaa, 4 lammasta, 2 sikaa ja 2 hevosta, kumpikin arvoltaan 30 markkaa, omaisuuden arvo yhteensä 93 markkaa 6 äyriä, josta veroa määrättiin 10% eli 9 markkaa 3 äyriä. Talon veroaste oli tuolloin 8 veromarkkaa. Seuraavana vuonna isännäksi tuli Pekka Paavonpoika.

Vuonna 1570 alkanut 25-vuotinen sota, pitkä viha, koetteli ankarasti Säamingin asukkaita. Pekka Paavonpojallakin alkoi jo vuonna 1583 olla verorästejä ja vuoden 1589 autiotarkastuksessa Antti Paavonpojan ollessa isäntänä todettiin puolet talosta olleen veronmaksukyvyttömänä eli autiona jo 3 vuotta ja syyksi mainittiin pako Pohjanmaalle.

Kolmas Paavon pojista, Paavo, esiintyi vuonna 1585 lautamiehenä ja muutti 1590 Kulenoisiin, jossa otti vastuulleen 8 veromarkan autiotalon. Kulenoinen oli pahiten sodan autoittamaa rajaseutua.

Ritosaarella Antti oli isäntänä vuoteen 1595 saakka, jonka jälkeen asiakirja merkinnät ovat niin sekavat, että vaivoin on pääteltävissä, että talo jaettiin siten, että Antti ja Pekka alkoivat isännöidä kumpikin omaa puolikastaan yhteisistä maista asuen silti vielä samassa pihapiirissä Mäkrämäellä.

Vuonna 1600 tehdyn kylvö- ja karjaluettelon mukaan näyttää Antti jääneen isännäksi päätaloon, nykyiseen Ritolahteen ja Pekka siirtyneen omaan talouteensa, nykyiseen Pekkalaan. Antin jälkeen isännäksi tuli Olli Antinpoika, jolla oli kylvössä 3 pannaia, noin 3 hehtaalia ohraa ja joka omisti 2 lehmää, 5 lammasta, 1 tamman ja 1 hevosen. Samaan aikaan Pekka Pulkkisella oli kylvössä 6 pannaia ja karjaa hänellä oli 4 lehmää, 1 mullikka, 2 hiehoa, 1 tamma ja 1 hevonen.

Pitkän sodan jälkeen Pulkkiset näyttävät siis saaneen taloutensa kuntoon, mutta edessä olivat katovuodet 1601 ja 1602 ja uusi sota alkoi jo Liivinmaalla ja sotaväenotot alkoivat Savossakin. Sotatoimet ulottuivat Savoinkin 1614, mutta eivät olleet yhtä tuhoisia kuin edellisen sodan aikana.

Vuonna 1617 solmittu rauha siirsi rajan kirot pois Säamingin tienoilta.

Sodat eivät silti loppuneet, sillä pian alkoi valmistautuminen Keski-Euroopassa käytävään 30-vuotiseen sotaan, johon Ritosaaren Pulkkisistakin osallistui ainakin Mikko Ollinpoika Pulkkinen rakuunana oman talonsa, Ritolahden puolesta.

Mikon pojan, Matti Pulkkisen, aikana vuonna 1695 Ritolahti otettiin Savon ja Savonlinnan läänin jalkaväkirykmentin everstiluutnantin komppanian kersantin puustelliksi eli palkkataloksi.

Säämingin historian mukaan Pulkkiset siirtyivät asumaan takamaille, mutta saattoivat he oleskella osittain Ritosaarellakin sen ajan, minkä talo oli armeijan käytössä.

Toisessa Pulkkisten hallitsemassa talossa, Pekkalassa, isännöisyys oli siirtynyt 1604 Lassi Pekanpojalle ja 1620 tämän pojalle, Pekka Lassinpojalle, joka oli ratsutalollinen ja seppä. Pekalla oli monta poikaa, Heikki, Niilo, Pekka, Juho ja Lassi, joka ilmeisesti osallistui ratsain 1655 alkaneeseen Puolan sotaan, samoin kuin naapurin Matti Mikonpoika Pulkkinenkin. Heikki Pekanpoika vastasi Pulkkisten maista Särkilahdessa.

Niilo Pekanpoika muutti perheineen Saukonsaareen, nykyiseen Punkaharjun Vuoriniemeen, Pekka Ahokkaan jättämää taloa pitämään.

Juho Pekanpojan vaiheista ei ole tietoa.

Pekka Pekanpoika Pulkkinen jatkoi isältä opittua sepän ammattia talonpidon ohella Ritosaaren Pekkalassa. Hänen aikanaan vuonna 1672 tulipalo tuhosi talon kaikki 25 rakennusta. Siitä saattoivat alkaa siihen saakka vakavaraisen talon vaikeudet, jotka johtivat vähitellen 200 vuoden kuluessa koko talon menetykseen. Sodat, katovuodet ja sairaudet lannistivat veronmaksukykyisimmätkin talolliset ja ajoivat heidät sukutiloiltaan kerjuulle.

Pekalla oli ainakin 2 poikaa, Esaias ja Niilo.

Vuonna 1680 isännäksi tuli Esaias Pekanpoika, joka oli syntynyt noin vuonna 1652 ja kuoli 1732. Häntä seurasi Esaias Esanpoika ja hänen jälkeensä isännöyden otti Pekka Esanpoika, jolla oli 3 poikaa. Pojista yksi kuoli pienenä, mutta Esaias Pekanpoika ja Lassi Pekanpoika jatkoivat talonpitoa, joka jostakin syystä kävi yhä vaikeammaksi.

Lassi joutui holhoukseen yksinkertaisuutensa tähden ja hänen vaimonsa möi Lassille kuuluvan osan talosta vieraalle. Esaias kuoli 1821 ja Esaiaksen pojat Pekka ja Matti jäivät jatkamaan jäljelle jääneen kotitilan hoitoa. Pekka kuoli lapsettomana ja Matti menetti Pekkan isännöyden jääden talon torppariksi.

Matin lapsista ainakin 2 lähti Pietariin työhakuun, mutta vanhin, Pekka, tyytyi etsimään onneaan Savonlinnasta. Siellä hän menestyi niin hyvin, että saattoi palata kotikyläänsä ja ostaa takaisin suvun vanhan päätilan, Ritolahden, joka siitä saakka on ollut suvun hallussa.

2000-luvulle tultaessa taloa isännöi Pekan pojan poika Pasi Pulkkinen.

Takaisin Kerimäkeen

Pekka Pekanpoika Pulkkisen toinen poika, Niilo, joka oli syntynyt noin 1670, otti Isonvihan aikana, noin vuonna 1712, nimiinsä Heikki Piiparisen autioksi jättämän talon Ikonniemellä ja viljeli sitä 20 vuotta. Vuonna 1732 Niilo jätti tilan autioksi, kun ei pystynyt enää suoriutumaan aputilaveroistaan Niittylahden rusthollille ja muutti Kerimäen Haapalahteen sotilasvirkatalon vuokraajaksi.

Talo jäi 1743 Turun rauhassa Venäjän puolelle ja Ruotsin vallan aikaiset sotilasvirkatalot palautuivat valtiolle. Niilo jatkoi talon pitoa kruununtalallisena ja hänen perillisensä lunastivat myöhemmin sen omaksi perintötilaksi. Niilo kuoli 1752 Kerimäen Haapalahdessa. Hänestä tuli Kerimäen Pulkkisten ja sieltä eri suuntiin muuttaneiden Pulkkisten esi-isä.